

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА ПЛАТНИ СИСТЕМ

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОПЕРАТИВНЕ ПОСЛОВЕ И УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА ПЛАТНИХ СИСТЕМА

**ПРЕГЛЕД ПОДАТАКА У ВЕЗИ СА ПРУЖАЊЕМ
ПЛАТНИХ УСЛУГА И ИЗДАВАЊЕМ
ЕЛЕКТРОНСКОГ НОВЦА ЗА 2019-2020. ГОДИНУ**

Фебруар 2021.

Популарност безготовинских плаћања бележи раст у још једној години за нама

Према подацима за 2020. годину, број готово свих пружених платних услуга и издавања електронског новца забележио је раст, а посебно се истичу безготовинска плаћања. У односу на 2019. годину, укупан број корисника електронског банкарства порастао је за 14,83%, а мобилног банкарства за 26,99%. Раст релативног значаја мобилног банкарства види се из међугодишњег пораста броја трансакција физичких и правних лица и предузетника од 50,77%. Упркос негативном утицају кризе, забележен је и међугодишњи пораст броја трансакција предузетника и правних лица извршених путем електронског банкарства од 3,20%. Када се узму у обзир и трансакције физичких лица, укупан раст броја трансакција путем електронског банкарства износи 4,05%.

Број закључених уговора на даљину повећао се за више од 25.000 у односу на 2019. годину, чему је допринео повећан напор банака да се одржи континуитет пословања у време поштовања мера за превенцију и сузбијање вируса корона. С тим у вези, у посматраном периоду повећао се број банака које пружају додатне могућности, као што је видео-идентификација корисника.

У 2020. години забележено је преко 54 милиона картичних плаћања на POS терминалима (плаћања картицама у трговинским објектима) више него у 2019. години. Податак се односи на картице које су издале банке у Републици Србији. У мери у којој су економска криза и пандемија отежале међународно кретање људи, робе и услуга, током 2020. смањен је број трансакција извршених употребом картица које није издао пружалац платних услуга из Републике Србије (плаћања страних држављана код трговаца у Републици Србији), као и вредност трансакција картицама и е-новцем којима је вршена интернет куповина у еврима.

Истовремено, у 2020. години, као и у последњих неколико година, порастао је број трансакција картицама и електронским новцем у сврху интернет куповине робе и услуга, при чему је број трансакција у динарима, еврима и америчким доларима повећан за 64,44%. Ако се у обзир узму само трансакције у динарима, раст је импресиван, с обзиром на то да је у години за нама извршено чак 103,76% трансакција више него у 2019, а пораст вредности износи 81,46%.

Да се несмањена пажња посвећује картичним плаћањима, потврђује реализација сервиса „Подигни динаре” (purchase with cashback), функционалности којом се од 15. октобра 2020. корисницима Дина картица омогућава подизање готовине приликом плаћања на НИС Петрол и Газпром бензинским станицама у износу до 5.000 динара. Такође, од 30. јула 2020. знатно је повећан број места на којима туристи из Кине и сви други корисници могу употребити своје UnionPay картице, захваљујући укључењу више од 500 нових банкомата у прихватну мрежу овог картичног бренда.

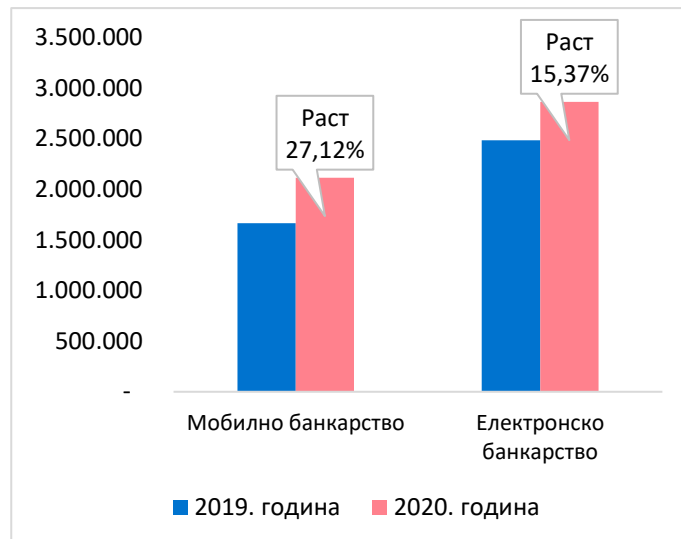
Поред повећаног броја банкомата, претходну годину обележио је даљи раст броја осталих компонената које чине прихватну мрежу за платне картице, чему сведочи податак да је од ступања на снагу Закона о међубанкарским накнадама (јун 2018) број виртуелних продајних места (веб-продавница домаћих трговаца) порастао са 681 на 2.013 на крају прошле године, односно за чак 195,59%. У истом периоду, број POS терминала порастао је са 79.486 на 97.751, што представља раст од 22,98%.

У 2020. години настављен је тренд раста броја корисника електронског и мобилног банкарства, тако да у односу на 2019. годину укупно повећање броја корисника (физичких и правних лица и предузетника) мобилног банкарства износи 26,99%, а корисника електронског банкарства 14,83%.

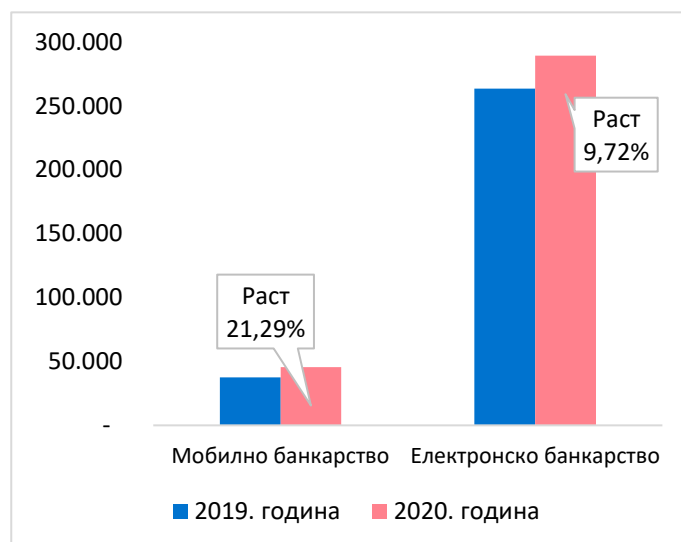
Према достављеним подацима пружалаца платних услуга, у 2020. порастао је број корисника физичких лица који имају уговорену услугу мобилног и електронског банкарства. Што се тиче мобилног банкарства, број корисника је повећан за 27,12% (са 1.665.199 физичких лица на крају 2019. на 2.116.795 на крају 2020), док је код електронског банкарства остварен раст од 15,37% (са 2.484.802 физичка лица на крају 2019. на 2.866.831 на крају 2020).

На сличан начин порастао је и број нових корисника електронског и мобилног банкарства међу правним лицима и предузетницима. Када је у питању мобилно банкарство, остварен је раст од 21,29% (са 37.568 правних лица и предузетника на крају 2019. године на 45.567 на крају 2020. године), док је код електронског банкарства остварен раст од 9,72% (са 263.593 правна лица и предузетника на крају 2019. на 289.210 на крају 2020).

Графикон I.1.1. Број корисника на крају године – физичка лица

Графикон I.1.2. Број корисника на крају године – правна лица и предузетници

У 2020. години настављен је тренд раста броја извршених трансакција употребом мобилног и електронског банкарства, па тако у односу на 2019. годину укупно повећање броја извршених трансакција (физичких и правних лица и предузетника) употребом мобилног банкарства износи 50,77%, а код корисника електронског банкарства 4,05%.

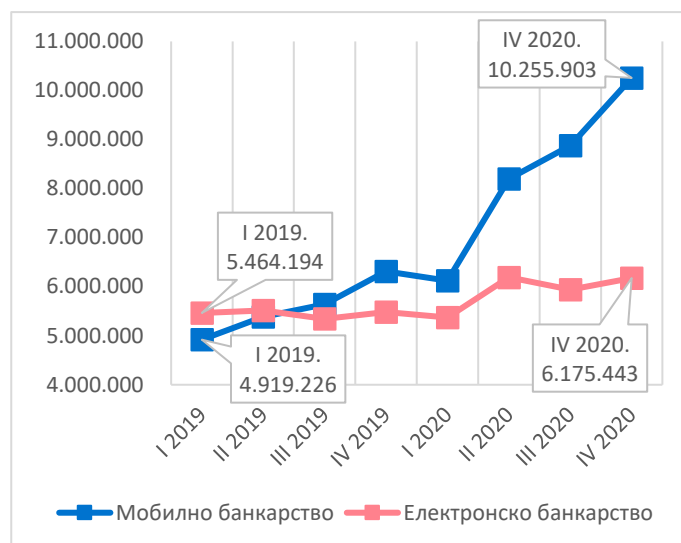
У групи физичких лица, број извршених трансакција употребом мобилног банкарства у четвртном тромесечју 2020. био је за чак 108,49% виши него у првом тромесечју 2019. године (10.255.903 у односу на 4.919.226), док је број извршених трансакција употребом електронског банкарства у последњем тромесечју 2020. био за 13,02% виши него у првом тромесечју 2019. (у којима је извршено 6.175.443, односно 5.464.194 трансфера).

Када се пореди обим плаћања на нивоу године, број извршених трансакција физичких лица употребом мобилног банкарства порастао је за 50,35% у 2020. у односу на 2019. годину, док је број извршених трансакција употребом електронског банкарства у истом периоду порастао за 8,60%.

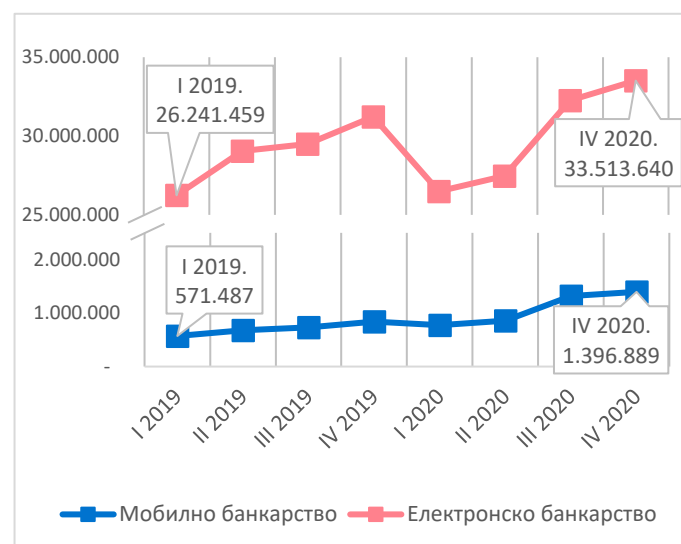
У групи правних лица и предузетника, посматрано за период од првог тромесечја 2019. до четвртог тромесечја 2020. године, број извршених трансакција употребом мобилног банкарства порастао је за 144,43% (са 571.487 на 1.396.889 трансакција), док је број извршених трансакција употребом електронског банкарства у истом периоду порастао за 27,71% (са 26.241.459 на 33.513.640 трансакција).

Када се пореди обим плаћања на нивоу године, број извршених трансакција употребом мобилног банкарства порастао је за 54,12% у 2020. у односу на 2019. годину, док је број извршених трансакција употребом електронског банкарства у истом периоду порастао за 3,20%.

Графикон I.1.3. Број извршених трансакција од стране физичких лица

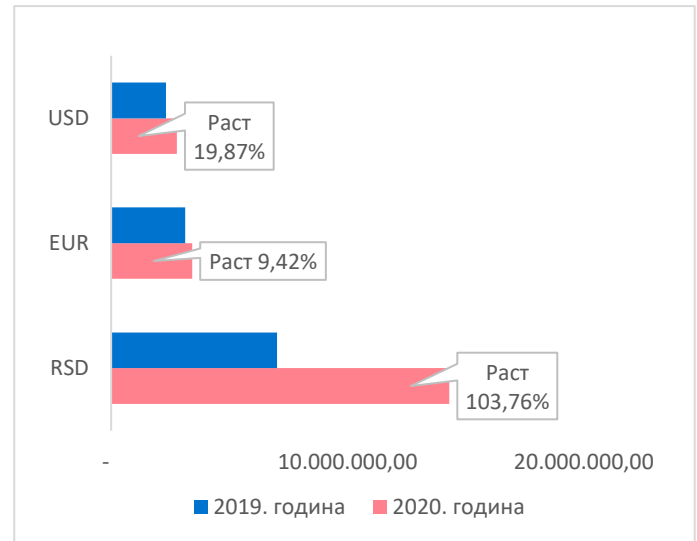

Графикон I.1.4. Број извршених трансакција од стране правних лица и предузетника

Повећање броја трансакција још је веће када се посматрају подаци о платним трансакцијама картицама и е-новцем којима је извршена интернет куповина робе и услуга. Тако је у 2020. извршено 21.206.889 трансакција куповине робе и услуга картицама и е-новцем на интернету у свим валутама, што је за 61,86% више него у 2019. години. Истовремено, број динарских плаћања за куповину преко домаћих интернет сајтова више је него удвостручен у односу на 2019. годину.

Графикон I.1.5. Интернет куповина робе и услуга картицама и е-новцем (број трансакција)

Табела I.1.1. Број и вредност трансакција картицама и е-новцем којима је извршена интернет куповина робе и услуга

Број и вредност	2019. година	2020. година	Промена у %
RSD:			
број	7.026.252	14.316.356	103,76%
вредност	17.843.744.895,28	32.379.751.078,08	81,46%
EUR:			
број	3.137.417	3.433.109	9,42%
вредност	132.537.808,97	120.882.725,43	-8,79%
USD:			
број	2.325.889	2.788.012	19,87%
вредност	54.602.829,90	62.830.752,40	15,07%

У 2020. години проширена је прихватна мрежа, тако да се на крају прошле године у нашој земљи плаћало на 97.751 POS терминалу. То је преко 6.500 уређаја више него на крају 2019. године, односно повећање од 7,13%. И број банкомата порастао је за 3,01%, као један од начина да се становништву услед пандемије олакша приступ готовом новцу без уласка у просторије банке. Позитивним резултатима доприносе и пројекти које Народна банка Србије успешно реализује у сарадњи с банкама и другим привредним субјектима, поготово када је реч о плаћањима на виртуелним продајним местима (нпр. плаћање националном платном картицом DinaCard на интернету) – при чему треба истаћи пораст броја виртуелних продајних места за 76,73% у посматраном периоду, са 1.139 на 2.013.

У 2020. години, употребом картица у продајним објектима широм Србије извршено је 300.606.419 трансакција, што је за 22,24% више него у 2019. Овај податак односи се на картице које су издале банке које послују на домаћем тржишту, док је у истом периоду број плаћања употребом картица банака које не послују у Републици Србији опао за 27,33%.

Број издатих платних картица на крају 2020. износио је 9.533.013, што је за 10,83% више него на крају 2019. године.

Што се тиче броја уговора о финансијским услугама који су закључени на даљину електронским путем, према достављеним подацима пружалаца платних услуга, у 2020. укупно је закључено 71.519 уговора, што је за 61,46% више него у 2019. години. Од поменутог броја закључених уговора на даљину у 2020. години, 6.018 уговора је закључено уз примену видео-идентификације корисника, што представља резултат правовременог настојања Народне банке Србије да се ово питање адекватно уреди, што се показало изузетно важним у току трајања пандемије.

Табела I.1.2. Број уређаја и виртуелних продајних места на којима се прихватају платни инструменти

Картична плаћања		2019. година	2020. година	% промене
Прихватна мрежа:	POS терминали	91.245	97.751	7,13%
	виртуелна продајна места	1.139	2.013	76,73%
	банкомати	2.953	3.042	3,01%
Извршене трансакције на POS терминалима код трговаца у РС употребом картица које је издао пружалац платних услуга из Републике Србије		245.917.379	300.606.419	22,24%
Извршене трансакције на POS терминалима код трговаца у РС употребом картица које није издао пружалац платних услуга из Републике Србије		18.965.782	13.783.289	-27,33%
Издате платне картице		8.601.305	9.533.013	10,83%

Растућој динамици безготовинских плаћања у великој мери допринео је даљи развој IPS НБС система за инстант плаћања, који улази у трећу годину успешног рада. О динамичном расту овог иновативног начина плаћања говори и осмоструко обарање рекорда дневног броја трансакција у 2020. години – највећи број плаћања достигнут је 21. децембра када је реализовано 160.445 трансакција.¹ О све већој употреби овог вида плаћања сведочи чињеница да је током 2020. извршено 25.062.288 инстант трансакција, што је за 260,15% више него током 2019 године.

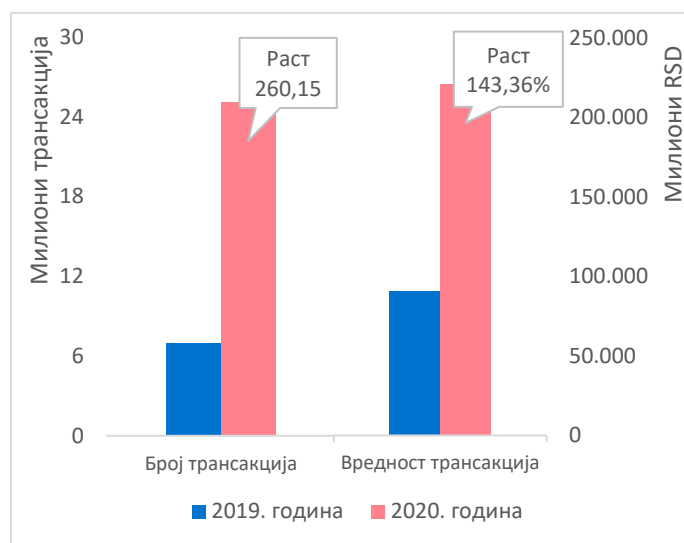
Поред тога, почетком године омогућене су и услуге плаћања на физичком и интернет продајном месту трговаца приказивањем и/или скенирањем НБС IPS QR кода. Трговци који пружају наведену услугу на физичком продајном месту јесу: Меркатор С ДОО (с преко 320 продајних објеката Рода, Идеа и Меркатор) и НИС Петрол (на свим бензинским станицама). Трговци који пружају наведену услугу на интернет продајном месту јесу: Лагуна, Техноманија, Књижаре „Вулкан”, Farmvilla, Инфостуд – половни аутомобили и Гигатрон. Народна банка Србије интензивно ради на проширивању мреже трговаца који ће пружати услугу плаћања приказивањем и/или скенирањем НБС IPS QR кода.

Иновативно измиривање обавеза по основу телекомуникационих, комуналних и других услуга скенирањем QR кодова приказаних на рачуница-фактурама омогућиле су готово све банке у сарадњи с готово свим великим издаваоцима рачуна (попут ЈП „Електропривреда Србије”, ЈКП „Инфостан технологије”, Телеком Србија, Теленор, Vip mobile и др.). Могућност употребе кодова проширена је 16. новембра, када је на интернет презентацији Народне банке Србије – страници IPS QR код – представљен валидатор и генератор кодова за све заинтересоване грађане и привредне субјекте.

Табела I.1.3. Дневни рекорд броја плаћања реализованих у IPS НБС систему

Редни број	Датум	Број плаћања
1.	21.12.2020.	160.445
2.	20.11.2020.	151.647
3.	21.09.2020.	142.769
4.	20.07.2020.	136.689
5.	20.05.2020.	133.328
6.	15.05.2020.	119.352
7.	21.04.2020.	112.802
8.	15.04.2020.	98.626

Графикон I.1.6. Број и вредност извршених трансакција у IPS НБС систему

Табела I.1.4. Показатељи рада IPS НБС система

IPS НБС систем	2019. година	2020. година
Број трансакција	6.958.913	25.062.288
Вредност трансакција	90.640.906.396,20	220.587.356.648,81
Просечна вредност трансакције	13.025,15	8.801,56
Просечан дневни број трансакција	19.066	68.476
Просечна дневна вредност промета	248.331.250,40	602.697.695,76

¹ Већ 17. фебруара реализовано је рекордних 163.478 трансакција, чиме се растући тренд наставља и у 2021. години.